DOI: https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-2(27)-289-305
УДК [336.77:330.567.2]
JEL Classification: H31; G21

Ірина Мурашковська
аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)
E-mail: murira24@gmail.com. **ORCID:** https://orcid.org/0000-0001-7699-7036

Олег Лобко
аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)
E-mail: l_o_m@ukr.net

СИСТЕМА БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ: СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Анотація*. У статті розглянуто сутність системи банківського кредитування домогосподарств, визначено основні напрямки функціонування цієї системи в умовах становлення цифрової економіки. Це було реалізовано через розгляд змісту дефініції «банківське кредитування домогосподарств» та вивченні сутності системного підходу і методологічних положень його використання для дослідження економічних систем. Відповідно у статті виокремлено два підходи до конкретизації сутності зазначеної системи: розгляд її як мікросистеми, і як макросистеми, обґрунтовано їх специфічні риси. Також виокремлено основні напрямки цифрових трансформацій, які сьогодні відбуваються в кредитній діяльності банківських установ в наслідок використання ними інформаційно-комунікаційних технологій у своїй роботі.*

Ключові слова: *банківське кредитування; система; банківське кредитування домогосподарств; домогосподарство; кредитна система; кредитна діяльність; банківська установа; цифрова економіка.*
Рис.: 2. Бібл.: 17.

Постановка проблеми. Банківське кредитування відіграє важливу роль у розвитку національної економіки. У сучасних умовах банківські установи, надаючи позики економічним суб’єктам, забезпечують можливість для їх функціонування, що в підсумку активізує темпи економічного розвитку в країні.

Кредитування домогосподарств є на сьогодні одним з важливих напрямків діяльності банківських установ, який дозволяє формувати значні обсяги доходів, надаючи позики та реалізуючи супутні фінансові послуги цих економічним суб’єктам. Проте сфера кредитних послуг сьогодні трансформується відповідно до нових викликів та тенденцій, які загалом відбуваються на ринку фінансових послуг.

(cc) BY-NC

Основні зміни, які сьогодні впливають на всі без винятку види фінансових послуг, включаючи і кредитні, пов'язані насамперед з процесом цифровізації діяльності кредитних установ, використанням ними потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій для покращення якості обслуговування клієнтів, підвищення ефективності бізнес-процесів у банківських та небанківських фінансових установах.

Становлення цифрової економіки відбувається на основі постійного розвитку та удосконалення цифрових технологій, які сьогодні застосовуються у всіх галузях та сферах національного господарства. Проте саме сфера фінансових послуг зазнала вже найбільш помітних та глибоких трансформацій у результаті використання таких технологій. Саме в нематеріальній сфері, як засвідчує досвід, процеси цифровізації дозволяють отримати нові результати від підприємницької діяльності, значно підвищити рентабельність надаваних послуг і загалом забезпечити зростання рівня конкурентоспроможності економічних суб'єктів.

Активне використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій саме у сфері банківського кредитування дозволило комерційним банкам змінити основні принципи обслуговування клієнтів, розширити канали продажу кредитних продуктів, підвищити транспарентність кредитних операцій. Особливо такі трансформації спостерігаються у сфері банківського кредитування домогосподарств, в якій існує значна кількість клієнтів, також є необхідність зберігання великих масивів даних, швидко їх опрацьовувати та ухвалювати рішення про видачу позик або відмову в їх наданні. Цифрові технології дозволяють прискорити окреслені процеси і забезпечити якість надання кредитних послуг цим суб'єктам господарювання. Окреслене актуалізує проведення досліджень подальших напрямків удосконалення здійснення банківського кредитування домогосподарств на основі використання потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій. Це вимагає відповідно поглиблення теоретичних та прикладних положень надання комерційними банками кредитних послуг домогосподарствам в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку банківського кредитування домогосподарств, підвищення якості кредитних послуг, які надаються банківськими установами населенню розглядалися в роботах таких науковців: О. Я. Базілінська, С. В. Башлай, В. Я. Вовк, С. М. Ганзюк, Д. М. Гладких, С. В. Глущенко, В. П. Горин, С. Б. Єгоричева, А. В. Жаворонок, Т. О. Кізима, Н. С. Островська, Ю. І. Стрільчук, О. А. Шаповал, О. В. Черниш.

(cc) BY-NC

Вплив цифрових технологій на сферу банківського кредитування, включаючи надання позик домогосподарствам, сьогодні досліджували такі вчені: В. С. Білошапка, Т. Васильєва, М. В. Дубина, В. Коваленко, О. В. Кузьменко, С. В. Лєонов, О. В. Попело, П. М. Рубанов, Ю. Худолій, С. А. Шелудько та ін.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Попри численні напрацювання науковців у напрямку дослідження банківського кредитування домогосподарств, сьогодні недостатньо розкриті теоретичні та прикладні положення розгляду змісту цього виду кредитування, аналізу його сутності з позиції системного підходу. Більш детального обґрунтування потребують і питання впливу цифрових технологій на трансформацію системи банківського кредитування домогосподарств.

Метою статті є обґрунтування теоретичних положень трансформації та розвитку системи банківського кредитування домогосподарств в умовах становлення цифрової економіки.

Виклад основного матеріалу. Розпочнемо дослідження з обґрунтування сутності банківського кредитування домогосподарств. У науковій літературі є значна кількість підходів до розгляду змісту таких понять, як «банківське кредитування домогосподарств», «банківське кредитування населення», «банківське споживче кредитування домогосподарств» тощо. Представимо окремі концепції трактування зазначених дефініцій.

Ю. Стрільчук зауважує, «що банківське кредитування населення – процес, який складається з послідовних дій банку, за допомогою яких реалізуються економічні відносини між банком-кредитором і позичальником-фізичною особою, які виникають з приводу передачі останньому вартості у користування на умовах поверненості, строковості та платності» [13, с. 45].

С. В. Башлай зазначає, що «кредити населенню – вид позики, що відображає відносини між кредитором і позичальником, сенс яких полягає у кредитуванні кінцевого споживання, на відміну від позик, які надаються суб'єктам господарювання для виробничих цілей або для придбання активів, що породжують рух вартості, наприклад, акцій, облігацій тощо. При цьому принцип цільового використання отриманих фізичними особами кредитних ресурсів реалізується банківськими установами на власний розсуд» [2].

(cc) BY-NC

С. М. Ганзюк, Ю. О. Вишнякова під банківським кредитуванням населення розуміють форму економічних відносин між банками і домогосподарствами з приводу отримання додаткових коштів для задоволення особистих споживчих чи колективних потреб домогосподарств на засадах зворотності, платності, добровільності. Кредитування домогосподарств – це вагома складова частина економіки та фінансового сектору України [5, с. 49].

Також у науковій літературі сьогодні дуже часто вчені ототожнюють за змістом такі категорії, як «банківське кредитування населення» та «споживчий кредит» або «банківський споживчий кредит». У межах цієї статті не ставимо за мету конкретизувати позицію автора, лише зауважимо, що споживчий кредит нами розглядається також як діяльність банку з надання позик населенню насамперед.

Таким чином, враховуючи зміст окреслених концепцій щодо розгляду сутності банківського кредитування домогосподарств і суміжних до цієї дефініції категорій, пропонуємо цей вид кредитування розглядати так: банківське кредитування домогосподарств - процес взаємодії між комерційним банком (кредитором) та домогосподарством (позичальник) щодо передачі в тимчасове користування позичальнику визначеної у кредитній угоді суми фінансових ресурсів на певні цілі за умови повернення коштів у майбутньому з відсотками за їх користування на основі дотримання таких принципів: строковості, платності, цілеспрямованості, поверненості та забезпеченості.

Отже, можемо констатувати, що здебільшого банківське кредитування домогосподарств розглядають як процес, тобто сукупність дій, які здійснюються комерційним банком у процесі надання цим економічним суб’єктам кредитної послуги.

Проте, на наше переконання, доцільно також банківське кредитування домогосподарств розглянути як окрему систему, яка формується в результаті взаємодії між цими кредиторами та домогосподарствами як позичальниками. Використання такого підходу до дослідження цього виду кредитування дозволяє його проаналізувати докладніше та конкретизувати особливості функціонування зазначеної системи, описати її роль як у діяльності банківських установ, так і у функціонування кредитної системи країни. Також це дає можливість більш комплексно провести вивчення сучасного стану такої системи.

(cc) BY-NC

Для обґрунтування сутності системи банківського кредитування домогосподарств розглянемо теоретичні положення застосування системного підходу до проведення дослідження різних економічних систем.

Системний підхід – це метод наукового дослідження, за яким будь-який об'єкт вивчається як цілісна система, яка складається з окремих компонентів, підсистем, які взаємодіють між собою, формуючи сукупність взаємозв'язків.

Системний підхід сьогодні є поширеним методом дослідження економічних систем і полягає у їх розгляді як окремих систем. Це є досить зручним способом для науковців, враховуючи абстрактність, на відміну від інших об'єктів пізнання, економічних систем.

Система є центральною категорією у системному підході і переважно розглядається більшістю науковців як сукупність компонентів та зв'язків між ними, які формують цілісне утворення або об'єкт, який можна вивчати як цілісну, єдину сукупність.

Перевагами системного підходу для вивчення економічних об'єктів різного типу є наступні:

1) дозволяє комплексно визначити всіх суб'єктів, описати взаємозв'язки між ними; це дає можливість глибше зрозуміти особливості функціонування та умови розвитку досліджуваної економічної системи;

2) дозволяє системно проводити дослідження сучасних тенденцій, створювати системні показники для опису економічного об'єкта;

3) дає можливість виявляти всі перешкоди та ризики у забезпеченні подальшого розвитку економічної системи, цілісно аналізувати її слабкі та сильні сторони функціонування;

4) дає можливість описувати зовнішнє щодо досліджуваного об'єкта середовища, тобто сукупність тих елементів, які не є його компонентами, але взаємодіють із ним і впливають на формування середовища, в якому функціонує економічна система;

5) забезпечує для науковця можливість науково і більш логічно, поетапно, розглядаючи окремі підсистеми, описувати їхні особливості функціонування, їх принципи, властивості, функції та місце в загальній системі, яка досліджується та ін.

Враховуючи окреслений матеріал щодо сутності системного підходу, його переваг застосування, використаємо цей підхід для конкретизації змісту системи банківського кредитування домогосподарств.

У науковій літературі сьогодні зустрічаються концепції застосування системного підходу до вивчення окремих об'єктів, підсистем та

(cc) BY-NC

систем загалом у сфері кредитування, функціонування банківських установ. Найчастіше трапляється використання таких категорій, як «банківська система», «кредитна система», «парабанківська система». Ці дефініції вже є класичними категоріями і невід'ємною частиною теорії фінансів, а їхня роль у дослідженні сучасних тенденцій економічного розвитку країн незамінною.

Враховуючи наведені концепції застосування системного підходу до дослідження різних систем у сфері кредитування, банківської діяльності, вважаємо, що систему банківського кредитування домогосподарств можна розглядати з двох позицій:

1) мікросистема – сформована в межах конкретної банківської установи система кредитної діяльності, до складу якої входять всі компоненти та взаємозв'язки між ними, які залучені до процесу надання позик домогосподарствам на основі дотримання таких принципів: строковості, платності, цілеспрямованості, поверненості та забезпеченості;

2) макросистема – сукупність банківських установ, домогосподарств та зв'язків між ними, які виникають у процесі надання цими установами позик фізичним особам на основі дотримання таких принципів: строковості, платності, цілеспрямованості, поверненості та забезпеченості.

Таким чином, представлені концепції розгляду сутності системи банківського кредитування домогосподарств підтверджують універсальність системного підходу як наукового методу пізнання.

Цілком логічно допустити, що всі мікросистеми банківського кредитування домогосподарств загалом формують макросистему цього виду кредитування. Проте при цьому об'єкт дослідження змінюється, а отже і змінюються його властивості, функції та основні принципи функціонування і розвитку. Звичайно макросистема банківського кредитування домогосподарств є складовою:

1) кредитної системи, оскільки відображає кредитні відносини між комерційними банками та домогосподарствами і ці відносини регламентуються чинним у країні законодавством;

2) банківської системи, оскільки відображає один з основних напрямів діяльності комерційних банків, який являє собою одне з найбільших джерел формування доходів цих установ;

3) фінансової системи, оскільки і кредитна і банківська системи є частиною загальної національної фінансової системи країни.

На рис. 1 представлено модель мікросистеми банківського кредитування домогосподарств. Розглянемо її більш детально.

(cc) BY-NC

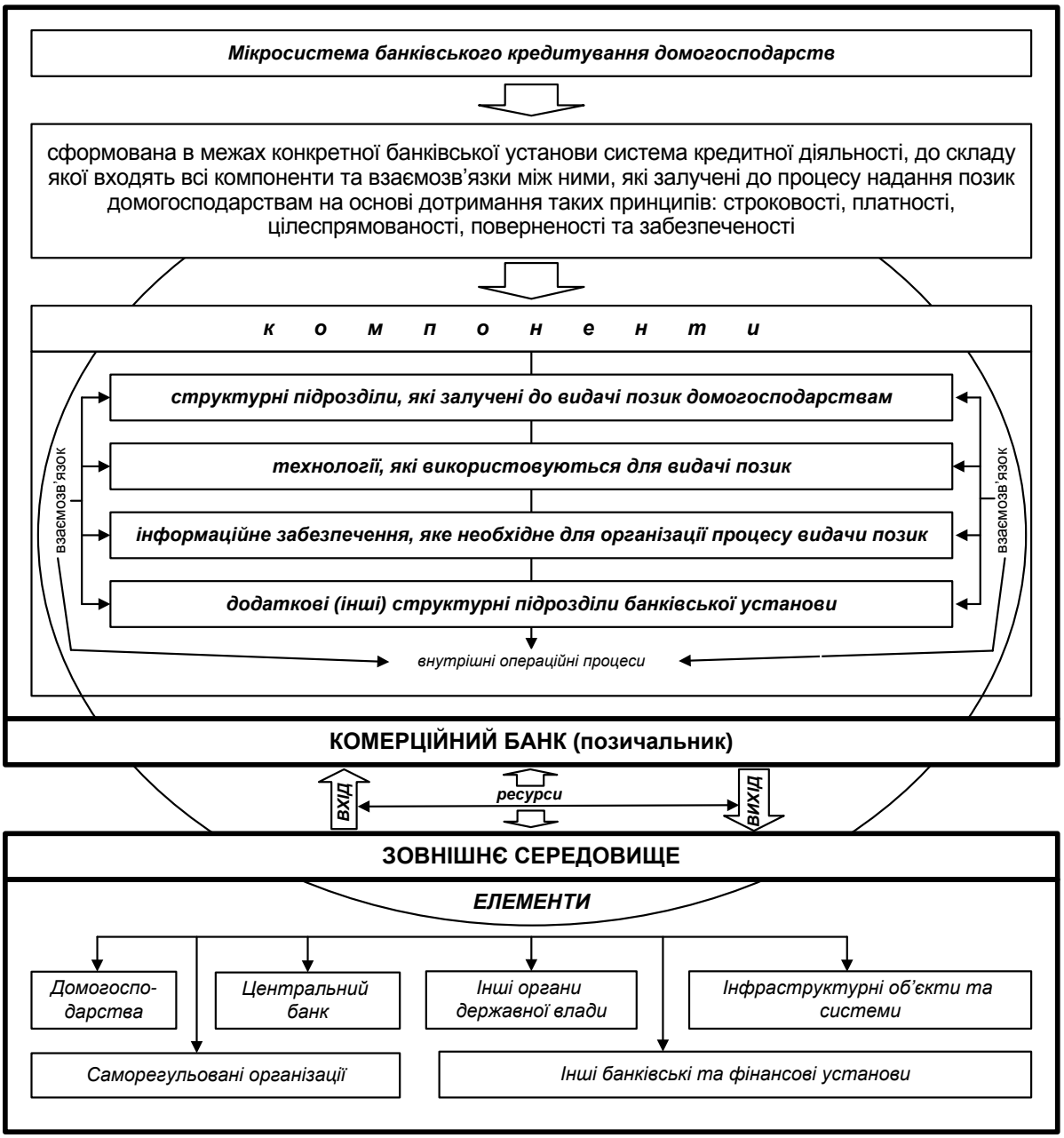

Рис. 1. Мікросистема банківського кредитування домогосподарств

***Джерело**: складено авторами з урахуванням [1; 11].*

Отже, можна констатувати, що характерними рисами мікросистемної моделі банківського кредитування домогосподарств є такі:

(cc) BY-NC

– формується та функціонує в межах конкретної банківської установи, відповідно для кожної з таких установ притаманні власні особливості побудови зазначеної системи;

– складається з окремих підрозділів, які залучені до процесу кредитування домогосподарств і виконують відповідні функції;

– система постійно змінюється та удосконалюється, враховуючи змінність зовнішнього середовища, в якому розвивається банківська установа;

– до структурних підрозділів, які входять до системи варто відносити не лише ті з них, які безпосередньо залучені до процесу надання позик, але й інших, які опосередковано також залучені до кредитної сфери (робота із заборгованістю, юридичний відділ, відділи ризик-менеджменту та ін.);

– система пов'язана з обігом значного обсягу інформації: як первинної, яка отримується від клієнтів при оформленні позик, так і вторинної, яка продукується банківською установою у процесі надання кредитних послуг та забезпечення здійснення кредитної діяльності;

– особливості функціонування системи визначаються стратегією розвитку банківської установи, впроваджуваною кредитною політикою банку [15].

Таким чином, мікросистеми банківського кредитування домогосподарств змінюється та розвивається насамперед під впливом внутрішніх трансформацій, хоча значна їх частина також відбувається в результаті екзогенного впливу на роботу комерційного банку. Також варто пам'ятати, що в сучасних умовах підрозділи, які забезпечують інформаційний супровід та інформаційну безпеку, відіграють ключову роль в організації зазначеного виду кредитування і формують умови для конкурентоспроможності кредитних продуктів та загалом банківських установ.

Сутність макросистемного підходу до розгляду особливостей банківського кредитування домогосподарств полягає у фокусуванні уваги на загальному у межах національної економіки розвитку цього виду кредитування, його впливі на функціонування банківської та, відповідно, кредитної системи.

На рис. 2 представлено макросистему банківського кредитування домогосподарств. Отже ця система складається із сукупності банківських установ та фізичних осіб, які отримують кредитні послуги.

(cc) BY-NC

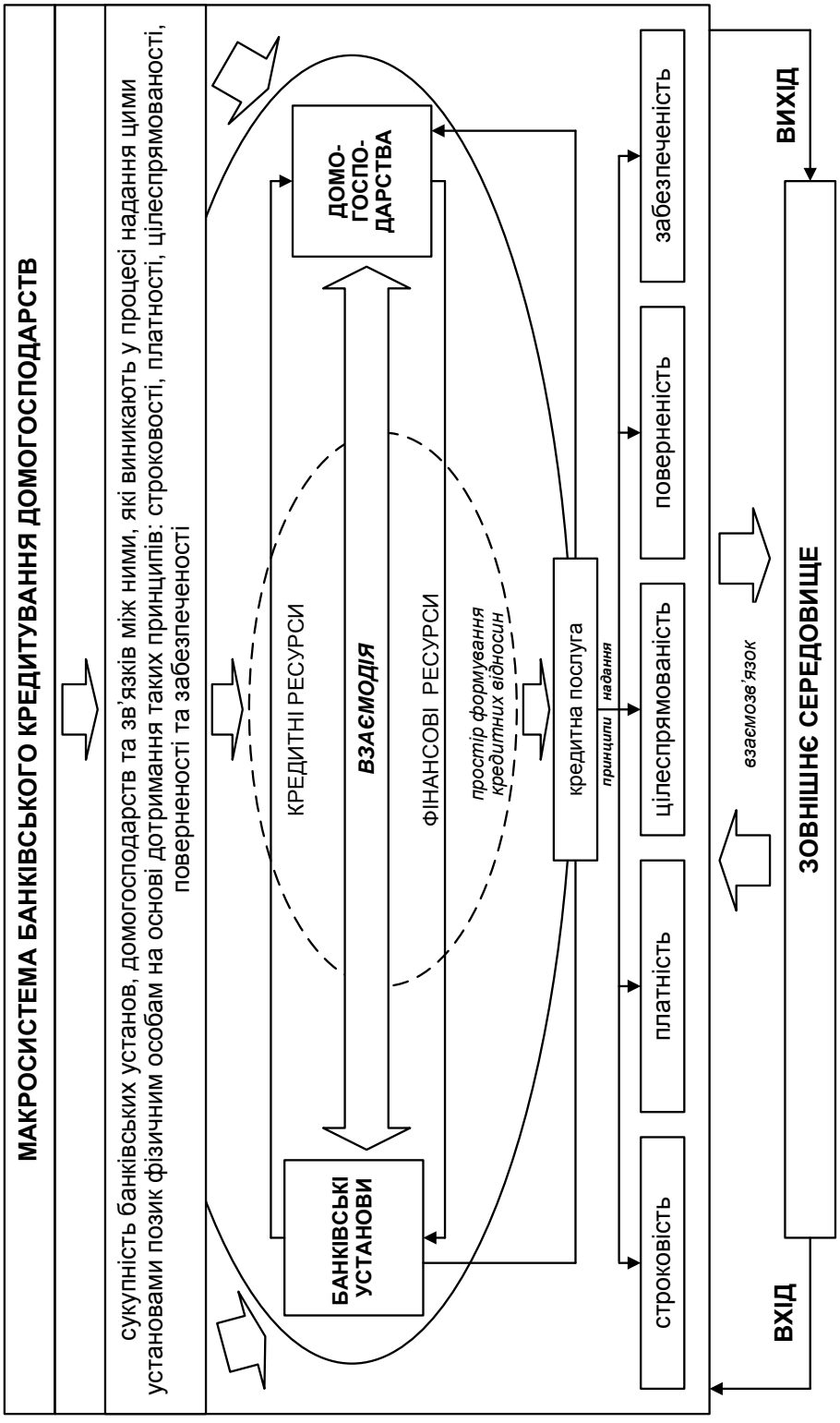

Рис. 2. Макросистема банківського кредитування домогосподарств
Джерело: складено авторами на основі [4, с. 249-250; 6; 9; 17; 14].

(cc) BY-NC

До особливостей її функціонування варто віднести такі:

– формується в межах ринку фінансових послуг;

– відображає загальні відносини між позичальниками та банківськими установами;

– в її розвитку важливу роль відіграє кредитна інфраструктура (рейтингові агентства, бюро кредитних історій і т. ін.);

– формується відповідно до основних положень стратегії розвитку фінансового ринку в країні, яка відповідає впроваджуваній стратегії соціально-економічного розвитку країни та ін. [7; 8; 10].

Розвиток системи банківського кредитування домогосподарств відбувається як і завжди в економічному середовищі, яке постійно змінюються під впливом різних чинників. Сьогодні такий розвиток відбувається в умовах цифрової трансформації національної економіки, цифровізації банківської діяльності, сфери надання фінансових і зокрема кредитних послуг. Розглянемо детальніше, як змінюється зазначена система в результаті впливу інформаційно-комунікаційних технологій на її функціонування.

Варто зазначити, що вся сфера фінансових послуг уже зазнала колосального впливу процесів цифровізації. Фінансові установи активно використовують потенціал сучасних інноваційних інформаційних технологій у власній діяльності, що дозволяє їм отримати значну кількість переваг і в частині надання кредитних послуг, і в частині забезпечення підвищення ефективності власної роботи.

На наше переконання, доцільно передусім виділити такі зміни у функціонуванні системи банківського кредитування домогосподарств, які сьогодні вже відбулися або впроваджуються:

1. Активне надання кредитних послуг домогосподарствам в дистанційній формі. При цьому деякі банківські установи надають можливість замовити кредитну послугу, перевірити можливість її отримання, а вже документи необхідно приїжджати підписувати в офіс банківської установи. Інші банки повністю надають кредитні послуги онлайн, відкривають клієнтами аналогічно кредитні картки, видають кредити готівкою.

2. Мінімізація взаємодії домогосподарств з працівниками банківських установ в процесі виплати позики, отримання інформаційної підтримки. Погашення позик дистанційно мінімізує необхідність приходити до банківських установ з певною періодичністю. Наявність

(cc) BY-NC

сучасних інформаційних систем надання дистанційно консультаційної допомоги лише сприяє цифровізації відносин між банком та його клієнтами-фізичними особами.

3. Персоніфікація сфери фінансових послуг, кастомізація банківських послуг обумовлюються поглибленням використання індивідуального підходу цими установами до надання позик домогосподарствам. Наявність власних кабінетів у клієнтів, цілодобовий до них доступ лише посилюють можливості домогосподарств щодо постійної доступності кредитних ресурсів, здійснення внесків для їх погашення в будь-який зручний час для позичальника. При цьому є можливість завжди перевірити поточний стан рахунків, рух коштів, залишок за позиками, нараховані відсотки тощо.

4. Наявність широкого спектра фінансових послуг, якими можна користуватися у власному кабінеті, формує умови для використання кредитних послуг в різних країнах. Також є можливості використовувати онлайн-розрахунки кредитними картками, переказувати кошти, обслуговувати взяті раніше позики й тим самим вчасно виконувати свої зобов'язання.

5. Використання цифрових технологій сприяє швидшому опрацюванню інформації про клієнтів, прийняттю рішень про видачу позик банківськими установами. Можливість перевіряти в онлайн-режимі кредитну історію клієнтів, його відносин з іншими банками лише підвищує якість управління кредитним портфелем банківської установи в частині надання послуг саме домогосподарствам. Саме ці клієнти банків є найбільш численними серед усіх інших позичальників, а тому і прискорення бізнес-процесів щодо видачі їм позик сприяє як збільшенню продуктивності роботи банківських працівників, так і якості надання кредитних послуг через прискорення процесу ухвалення рішень, перерахунок коштів на кредитні рахунки клієнтів, формування одночасно всіх необхідних документів для підпису [3; 12; 16].

Таким чином можна стверджувати, що в сучасному цифровому світі система банківського кредитування домогосподарств буде змінюватися і надалі на основі використання нових можливостей, які створюють інформаційно-комунікаційні технології для фінансових установ. Цей напрям розвитку банківських установ є визначальним в організації

(cc) BY-NC

їхньої діяльності й дає можливість при активному використанні зазначених технологій забезпечити їхню конкурентоспроможність на складному та досить конкурентному кредитному ринку.

Висновки і пропозиції. У статті розглянуто сутність системи банківського кредитування домогосподарств, визначено основні напрямки функціонування цієї системи в умовах становлення цифрової економіки. Це було реалізовано через розгляд сутності таких дефініцій, як «банківське кредитування домогосподарств», «банківське кредитування населення», «банківське споживче кредитування домогосподарств», що дозволило конкретизувати зміст категорії «банківське кредитування домогосподарств».

Під час дослідження з'ясовано, що більшість науковців розглядають банківське кредитування домогосподарств як процес сукупності дій, які виникають в результаті взаємодії між позичальниками та позикодавцями. Проте, для більш детального розуміння такої взаємодії було запропоновано розглянути даний вид кредитування на основі використання системного підходу, тобто як цілісну систему з притаманними їй системними властивостями. Аналіз змісту такої системи дозволив виокремити два підходи до розгляду її сутності та особливостей формування і розвитку, а саме: розгляд мікросистеми та відповідно макросистеми такого виду кредитування. У статті обґрунтовано сутність кожного з видів системи банківського кредитування домогосподарств та конкретизовано їх специфічні риси.

Вагома увага приділена у статті питанню розвитку системи банківського кредитування домогосподарств на всіх рівнях в умовах цифровізації сфери фінансових послуг. У підсумку було виокремлено основні напрямки трансформацій, які сьогодні відбуваються в кредитній діяльності банківських установ унаслідок використання ними інформаційно-комунікаційних технологій у своїй роботі. Також встановлено, що процеси цифровізації і надалі будуть впливати на подальшу зміну сфери банківського кредитування і зокрема системи надання таких позик домогосподарствам. Це, як зазначається, відповідно актуалізує для комерційних банків питання постійної розробки та впровадження нових інформаційних інновацій у своїй роботі для забезпечення конкурентоспроможності як самих цих фінансових установ, так і їхніх кредитних продуктів.

(cc) BY-NC

Список використаних джерел

1. Базілінська О. Стратегічне управління кредитним потенціалом банківської установи / О. Базілінська / Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2023. – № 3(35). – С. 173–182. DOI: https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-3(35)-173-182.

2. Башлай С. В. Теоретичні аспекти та особливості банківського кредитування фізичних осіб в Україні [Електронний ресурс] / С. В. Башлай, Н. О. Лобода // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць / Державний вищий навчальний заклад "Українська академія банківської справи". – Суми, 2005. – Т. 12. – С. 199-207. – Режим доступу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/52166/6/Bashlai_Bankivske_kredytuvannia.pdf.

3. Білошапка В. С. Нові банківські продукти на основі цифрових технологій [Електронний ресурс] / В. С. Білошапка // Сучасні гроші, банківські послуги та фінансові інновації в цифровій економіці: матеріали наук.-практ. інтерн. конф. студ. аспір. і молод. вчених. – Київ, 2020. – С. 171–173. – Режим доступу: https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9b9a9c64-a265-412f-89e9-80ca08d17fbc/content.

4. Вовк В. Формування кредитного механізму в умовах трансформаційних процесів: системні аспекти / В. Вовк, І. Садчикова, В. Садчиков // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2023. – № 4(32). – С. 245–254. DOI: https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-4(32)-245-254.

5. Ганзюк С. М. Кредитування споживчих потреб в Україні / С. М. Ганзюк, Ю. О. Вишнякова // Інвестиції: практика та досвід. – 2019. – № 18. – С. 47–52. DOI: 10.32702/2306-6814.2019.18.47.

6. Гладких Д. М. Активізація залучення довгострокових вкладів населення як джерела ресурсів для довгострокового кредитування [Електронний ресурс] / Д. М. Гладких ; Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-09/dovgostrokove-kredytuvannya.pdf.

7. Глущенко С. Банківське кредитування в Україні та його моделювання методами системної динаміки [Електронний ресурс] / Світлана Глущенко, Сергій Івахненков, Софія Демків // Економіка і прогнозування. – 2021. – № 2. – С. 101-127. – Режим доступу: http://eip.org.ua/docs/EP_21_2_101_uk.pdf.

8. Дубина М. В. Особливості функціонування кредитної системи та її сучасний розвиток в Україні [Електронний ресурс] / М. В. Дубина, О. І. Гонта, І. А. Пархоменко // Фінансові дослідження. – 2017. – № 2 (3). – Режим доступу: http://fr.stu.cn.ua.

9. Дубина М. В. Теоретичні аспекти функціонування системи банківського іпотечного кредитування фізичних осіб / М. В. Дубина, Н. О. Разгуліна // Проблеми перспективи економіки та управління. – 2018. – № 4 (16). – С. 176-187.

10. Дубина М. Теоретичні положення функціонування рейтингових агентств на ринку кредитних послуг / М. Дубина, Н. Островська, І. Мурашковська // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2021. – № 2(26). – С. 124-133.

11. Кізима Т. Домогосподарство як елемент економічної системи: сутність, еволюція та функції в умовах ринку / Т. Кізима // Вісник ТНЕУ. – 2008. – № 3. – С. 22-36.

12. Попело О. В. Розвиток цифрових інновацій на ринку кредитних послуг України / О. В. Попело, А. В. Тарасенко // Бізнес Інформ. – 2023. – № 3. – С. 108–114. DOI: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-3-108-114.

(cc) BY-NC

13. Стрільчук Ю. І. Вплив банківського кредитування населення на економіку / Ю. І. Стрільчук // Економіка. Фінанси. Право. – 2017. – № 2(1). – С. 45-48.

14. Черниш О. В. Банківські послуги з кредитування фізичних осіб в Україні: проблеми та перспективи розвитку / О. В. Черниш // Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. – 2022. – № 1(4). DOI: https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-4-08-01.

15. Шаповал О. А. Управління ризиками банківського споживчого кредитування [Електронний ресурс] : дис. … канд. екон. наук : спеціальність 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / О. А. Шаповал. – Київ, 2017. – 261 с. – Режим доступу: https://knute.edu.ua/file/Mg==/3893253e2a0ad777a599359c3be9f4af.pdf.

16. Шелудько С. А. Вплив цифровізації на банківський бізнес в Україні [Електронний ресурс] / С. А. Шелудько, П. П. Браткевич // Приазовський економічний вісник. – 2019. – № 5 (16). – С. 334-339. – Режим доступу: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/5_16_uk/59.pdf.

17. Development of the credit market of Ukraine under macroeconomic instability / Maksym Dubyna, Olha Popelo, Artur Zhavoronok, Inna Lopashchuk, Maiia Fedyshyn // Public and Municipal Finance. – 2023. – Volume 12, Issue 1. – Pp. 33-47. DOI: http://dx.doi.org/10.21511/pmf.12(1).2023.04.

References

1. Bazilinska, O. (2023). Stratehichne upravlinnia kredytnym potentsialom bankivs-koi ustanovy [Strategic management of the credit potential of a banking institution]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economics and management,* (3(35)), 173–182. https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-3(35)-173-182.

2. Bashlai, S.V., Loboda N.O. (2005). Teoretychni aspekty ta osoblyvosti bankivskoho kredytu-vannia fizychnykh osib v Ukraini [Theoretical aspects and peculiarities of bank lending to individuals in Ukraine]. *Problemy i perspektyvy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy: zb. nauk. prats – Problems and perspectives of the development of the banking system of Ukraine: coll. of science works, 12*, 199-207. – https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/52166/6/Bashlai_Bankivske_kredytuvannia.pdf.

3. Biloshapka, V.S. (2020). Novi bankivski produkty na osnovi tsyfrovykh tekhnolohii [New banking products based on digital technologies]. *Suchasni hroshi, bankivski posluhy ta finansovi innovatsii v tsyfrovii ekonomitsi: materialy nauk.-prakt. intern. konf. stud. aspir. i molod. vchenykh – Modern money, banking services and financial innovations in the digital economy: scientific and practical materials. intern. conf. study aspir and young scientists* (pp. 171–173). https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9b9a9c64-a265-412f-89e9-80ca08d17fbc/content.

4. Vovk, V., Sadchykova, I., Sadchykov, V. (2023). Formuvannia kredytnoho mekhanizmu v umovakh transformatsiinykh protsesiv: systemni aspekty [Formation of the credit mechanism in the conditions of transformational processes: systemic aspects]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economics and management*, (4(32)), 245–254. https://doi.org/ 10.25140/2411-5215-2022-4(32)-245-254.

(cc) BY-NC

5. Hanziuk, S.M. Vyshniakova, Yu.O. (2019). Kredytuvannia spozhyvchykh potreb v Ukraini [Crediting of consumer needs in Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience,* (18), 47–52. 10.32702/2306-6814.2019.18.47.

6. Hladkykh, D.M. (n.d.). Aktyvizatsiia zaluchennia dovhostrokovykh vkladiv naselennia yak dzherela resursiv dlia dovhostrokovoho kredytuvannia *[Activation of the attraction of long-term deposits of the population as a source of resources for long-term lending].* https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-09/dovgostrokove-kredytuvannya.pdf.

7. Hlushchenko, S., Ivakhnenkov, S., Demkiv, S. (2021). Bankivske kredytuvannia v Ukraini ta yoho modeliuvannia metodamy systemnoi dynamiky [Bank crediting in Ukraine and its modeling by methods of system dynamics]. *Ekonomika i prohnozuvannia – Economics and forecasting,* (2), 101-127. http://eip.org.ua/docs/ EP_21_2_101_uk.pdf.

8. Dubyna, M.V., Honta, O.I. Parkhomenko, I.A. (2017). Osoblyvosti funktsionuvannia kredytnoi systemy ta yii suchasnyi rozvytok v Ukraini [Peculiarities of the operation of the credit system and its current development in Ukraine]. Finansovi doslidzhennia – Financial researches, (2(3)). http://fr.stu.cn.ua.

9. Dubyna, M.V., Razghulina, N.O. (2018). Teoretychni aspekty funktsionuvannia systemy bankivskoho ipotechnoho kredytuvannia fizychnykh osib [Theoretical aspects of the functioning of the bank mortgage lending system of individuals]. *Problemy perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems of the perspective of economics and management,* (4(16)), 176-187.

10. Dubyna, M., Ostrovska, N., Murashkovska, I. (2021). Teoretychni polozhennia funktsionuvannia reitynhovykh ahentstv na rynku kredytnykh posluh [Theoretical provisions of the functioning of rating agencies on the market of credit services]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economics and management,* (2(26)), 124-133.

11. Kizyma, T. (2008). Domohospodarstvo yak element ekonomichnoi systemy: sutnist, evoliutsiia ta funktsii v umovakh rynku [Household as an element of the economic system: essence, evolution and functions in market conditions]. *Visnyk TNEU – Bulletin of TNEU*, (3), 22-36.

12. Popelo, O.V., Tarasenko, A.V. (2023). Rozvytok tsyfrovykh innovatsii na rynku kredytnykh posluh Ukrainy [Development of digital innovations in the market of credit services of Ukraine]. *Biznes Inform – Business Inform*, (3), 108–114. https://doi.org/ 10.32983/2222-4459-2023-3-108-114.

13. Strilchuk, Yu.I. (2017). Vplyv bankivskoho kredytuvannia naselennia na ekonomiku [The impact of bank lending to the population on the economy]. *Ekonomika. Finansy. Pravo – Economics. Finances. Right*, (2(1)), 45-48.

14. Chernysh, O.V. (2022). Bankivski posluhy z kredytuvannia fizychnykh osib v Ukraini: problemy ta perspektyvy rozvytku [Banking services for crediting individuals in Ukraine: problems and development prospects]. *Problemy suchasnykh trans-formatsii. Seriia: ekonomika ta upravlinnia – Problems of modern transformations. Series: Economics and Management,* (1(4)). https://doi.org/ 10.54929/2786-5738-2022-4-08-01.

(cc) BY-NC

15. Shapoval, O.A. (2017). *Upravlinnia ryzykamy bankivskoho spozhyvchoho kredytuvannia [Risk management of bank consumer lending]* [PhD dissertation]. https://knute.edu.ua/file/Mg==/3893253e2a0ad777a599359c3be9f4af.pdf.

16. Sheludko, S.A., Bratkevych, P.P. (2019). Vplyv tsyfrovizatsii na bankivskyi biznes v Ukraini [The impact of digitization on the banking business in Ukraine]. *Pryazovskyi ekonomichnyi visnyk – Pryazovsky Economic Bulletin*, (5(16)), 334-339. http://pev.kpu.zp.ua/ journals/2019/5_16_uk/59.pdf.

17. Dubyna, M., Popelo, O., Zhavoronok, A., Lopashchuk, I., Fedyshyn, M. (2023). Development of the credit market of Ukraine under macroeconomic instability. *Public and Municipal Finance, 12*(1), 33-47. http://dx.doi.org/10.21511/pmf.12(1).2023.04.

Отримано 21.10.2023

UDC [336.77:330.567.2]
JEL Classification: H31; G21

Iryna Murashkovska

PhD student of Department of Finance, Banking and Insurance
Chernihiv National University of Technology (Chernihiv, Ukraine).
E-mail: murira24@gmail.com. **ORCID:** https://orcid.org/0000-0001-7699-7036

Oleh Lobko

PhD Student
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)
E-mail: l_o_m@ukr.net

SYSTEM OF BANK CREDITING OF HOUSEHOLDS: ESSENCE AND FEATURES OF THE FUNCTIONING IN THE CONDITIONS OF DIGITAL ECONOMY

Bank crediting plays a leading role in the national economy development. Crediting to households is currently one of the most important areas of the activity of banking institutions, which allows generating significant amounts of income by providing loans and selling related financial services to these economic entities. However, the field of credit services is currently being transformed in accordance with new challenges and trends. The main ones are primarily related to the process of digitalization of the activities credit institution, their use of the potential of information and communication technologies to improve the quality of customer services, increase the efficiency of business processes in the banking and non-banking financial institutions. The active use of modern information and communication technologies in the field of bank crediting allowed commercial banks to change the main approaches to customer service, expand sales channels for credit products, and increase the transparency of credit operations.

Within the article, the essence of the system of bank crediting to households is considered, the directions of this system functioning in the context of the formation of the digital economy are defined. This was implemented by considering the essence of such definition as "bank crediting to households", "bank crediting to the population", which made it possible to specify the content of the category "bank crediting to households".

(cc) BY-NC

It is found out that most scientists consider bank crediting to households as a process, a set of actions that arise as a result of the interaction between borrowers and lenders. However, for a more detailed understanding of this interaction, it was proposed to consider this type of crediting based on the use of the systematic approach, that us, as an integral system. The analysis of the essence of such a system allowed us to distinguish two approaches to the consideration of its content, namely: consideration of the microsystem and, accordingly, the macro-system of bank crediting to households.

Within the article, considerable attention is paid to the development of the bank crediting system to households at all levels in the context of the digitalization of the financial services sector. As a result, the main directions of the transformations that are currently taking place in the credit activities of the banking institutions due to their use of the information and communication technologies in their work were identified.

Keywords: *bank crediting, system, banking crediting of households, households, credit system, credit activity, banking institution, digital economy.*

Fig.: 2. References: 17.

Бібліографічний опис для цитування:

Мурашковська І., Лобко О. Система банківського кредитування домогосподарств: сутність та особливості функціонування в умовах цифрової економіки. *Науковий вісник Полісся*. 2023. № 2(27). С. 289-305.

(cc) BY-NC